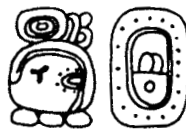

¿CÓMO NO?

informatieblad
TILBURG-MATAGALPA

Juweeltjes van solidariteit
Schoolbankjes weer als nieuw
School is de beste werkplaats
Over onze grenzen heen kijken
Follow-up reis februari

¡Cómo No!, het informatieblad over de Stedenband Tilburg-Matagalpa, wordt uitgegeven door de Stedenband Tilburg-Matagalpa (SSTN). **¡Cómo No!** verschijnt vier maal per jaar met een oplage van 800 exemplaren.

Voor een gratis abonnement kunt u zich wenden tot de SSTN:

Adres: Stationsstraat 39
5038 EC Tilburg
Tel: 013-5368706
Fax: 013-5437096
E-mail: sstrn@hetnet.nl
Giro: 2783514
Web: www.tilburg-matagalpa.nl

Redactie

Marian van Stiphout
Toon Oomen
Miranda van der Klaauw
Monique van de Sande

Lay-out

HD ontwerp • Tilburg • www.hdontwerp.nl

Met medewerking van

Wies van Berkel
Louis Bijlmakers
Wil Boonman
Frits van den Broek
Frans Couwenberg
Jan Duijvekam
Rob Hendriks
Karin van den Heuvel
Gérard van Kessel
Daniëlle Seebregts
Gonnie Senders
Gerda Woestenberg
en: Bert, Wilna, Karin, Els, Diana, Wil, Peter en Marie-josé
en ook nog: Peggy, Elly, Gonnie, Wies en Gerda

Foto voorpagina

Wilna van den Heuvel

Fotobewerking

Francine van Werde

Drukwerk

Drukkerij Mezclado

Afwerking

de Bundel

ISSN: 0920 2315

Redactioneel

Les

'In een holletje hier vlakbij woont de familie Muis. Papa Muis, die is soldaat. Mama wast en doet de vaat, en werkt ook nog buitenshuis. Op een dag zegt mama Muis tegen kleine Koojsje: papa gaat ver weg op reis en dat duurt een poosje. Hij gaat naar een arm land vol kindjes, mannen en vrouwen en papa moet daar gaan helpen, met nieuwe holletjes bouwen.'*

Maar van de Tweede Kamer hoeven papa's Muis sinds kort niet meer naar een ver land, net zo min als mama's Muis. Daardoor zijn er te weinig papa's Muis om in zo'n land nieuwe holletjes te bouwen. 'Geeft niks', zegt een machtige muis -generaal Leijh van de krijgsmacht- 'die papa's die niet naar Verwegistan hoeven, zetten we gewoon voor de klas. Daar vertellen ze de kinderen hoe leuk het is om holletjes te bouwen voor die arme mensen in dat arme land en je zult zien: massa's kinderen zullen staan te popelen om de plaats in te nemen van de weggevallen papa's.' Koojsje hoort de soldaat voor de klas met rode oortjes aan. 'Wat moet ik doen om mee te mogen?' vraagt ie de soldaat. 'Discipline, omgangsvormen, normen en waarden', brult de soldaat. 'Moeilijke woorden', denkt Koojsje, maar gelukkig leert hij op school ook lezen. En zo leest hij op een dag in de krant een ander moeilijk woord: schietincident. Naarstig zoekt hij verder in de krant en op internet. Hij vindt niets over Verwegistan, niets over holletjes, maar gelukkig wel van alles over discipline, omgangsvormen en normen en waarden: Afghanistan, Noorwegen, Eric O., Irak, Tjerk Hiddes, Kreta, al-Muthanna ... Vermoeid staart Koojsje naar z'n monitor. 'Geen wonder', denkt hij, 'dat papa's niet meer mee mogen doen, want wat zouden die kleine muizen dan wel van hun vaders moeten denken'.

Toch heeft Koojsje iets belangrijks geleerd. Niet alles is wat het lijkt: 'n soldaat is geen leraar en ook geen hollenbouwer, maar soms is iets wel gewoon wat het is: een soldaat is een soldaat.

Lieve mensen in het onderwijs die vlieg angst overwonnen, vakantie opofferden, modderige hellingen beklommen, dapper in 't Spaans workshops gaven om zo Nicaragua een handje te helpen: laat militairen niet op jullie stoel gaan zitten en leer kinderen alsjeblieft dat militairen geen holletjesbouwers zijn!

Marian

* *Papa Muis gaat op uitzending, Defensie*

Inhoud

Juweeltjes van solidariteit	Frans Couwenberg	3
Stuk voor stuk schatjes	Daniëlle Seebregts	4
Een dag op El Tambor en Juan XXIII	Gérard van Kessel	5
Schoolbankjes weer als nieuw	Frits van den Broek en Rob Hendriks	6
Onderwijs is de toekomst	Gerda Woestenberg	7
Verslaving	Wies van Berkel	8
Fragmenten uit een maildagboek	Gonnie Senders	9
Zingen in gebarentaal	Bert, Wilna, Karin, Els, Diana, Wil, Peter en Marie-josé	12
Een overweldigende ervaring	Karin van den Heuvel	14
Muziekles voor dove kinderen	Peggy, Elly, Wies en Gerda	15
School is de beste werkplaats	Wil Boonman	16
Over onze grenzen heen kijken	Louis Bijlmakers	17
Nicaragua nu	Toon Oomen	19
Follow-up reis februari	Miranda van der Klaauw	21
Kort Nieuws en Agenda		22
Dé foto van ¡Cómo No!	Gerda Woestenberg	24

Juweeltjes van solidariteit

Al weer twee weken ben ik thuis na mijn achtste bezoek aan Matagalpa. De huid op mijn steeds kaler wordende kruin is al enkele malen verveld, van een jetlag is niets meer te bespeuren en ik zit hier weer gewoon op een adv-dag te schrijven. Het lijkt erop dat Matagalpa en mijn vrienden, de reis en alles wat daarbij hoorde al weer ver uit mijn gedachten zijn. Niets is minder waar. In stille momenten keren mijn overpeinzingen terug naar dat warme Midden-Amerikaanse land waaraan ik een deel van mijn hart heb verpand. En dan kom ik uit bij dat wat er gebeurd is in die drie intensieve bezoeken, aan de mensen die ik opnieuw heb ontmoet. Uiteraard ook denk ik dan aan de dingen die goed en minder goed zijn gegaan in de voorbereiding en uitvoering van de onderwijsreis van mei 2007.

bij Frans in slaap ...
foto: Daniëlle Seebregts

Enthousiast

Al in augustus 2006 deed ik een oproep aan de scholenbandscholen uit Tilburg en omgeving om naar een info-avond te komen die moest leiden tot het formeren van een delegatie van betrokkenen voor een bezoek in het voorjaar van 2007. Er werd meteen enthousiast gereageerd. P.I.School de Hondsborg, obs Panta Rhei, sbo Zonnestein (voorheen sio Hoogvenne) obs Gandalf en Kruisstraat (omgeving Den Bosch) gaven te kennen weer deel uit te willen maken van het werkbezoek. Een overweldigend aantal mensen wilde opnieuw of voor de eerste keer naar Matagalpa. Ook leden van de werkgroep Salud (gezondheid) van de stedenband sloten zich aan. In de loop van het najaar werden steeds nieuwe plannen ontwikkeld, werden ideeën geopperd en meldden anderen zich. Vrienden en familie van ervaren Matagalpareizigers stonden te trappelen. Twee docenten hout van het Midden-Brabant College wilden hun ervaring heel concreet inzetten in Matagalpa.

Rockacademie

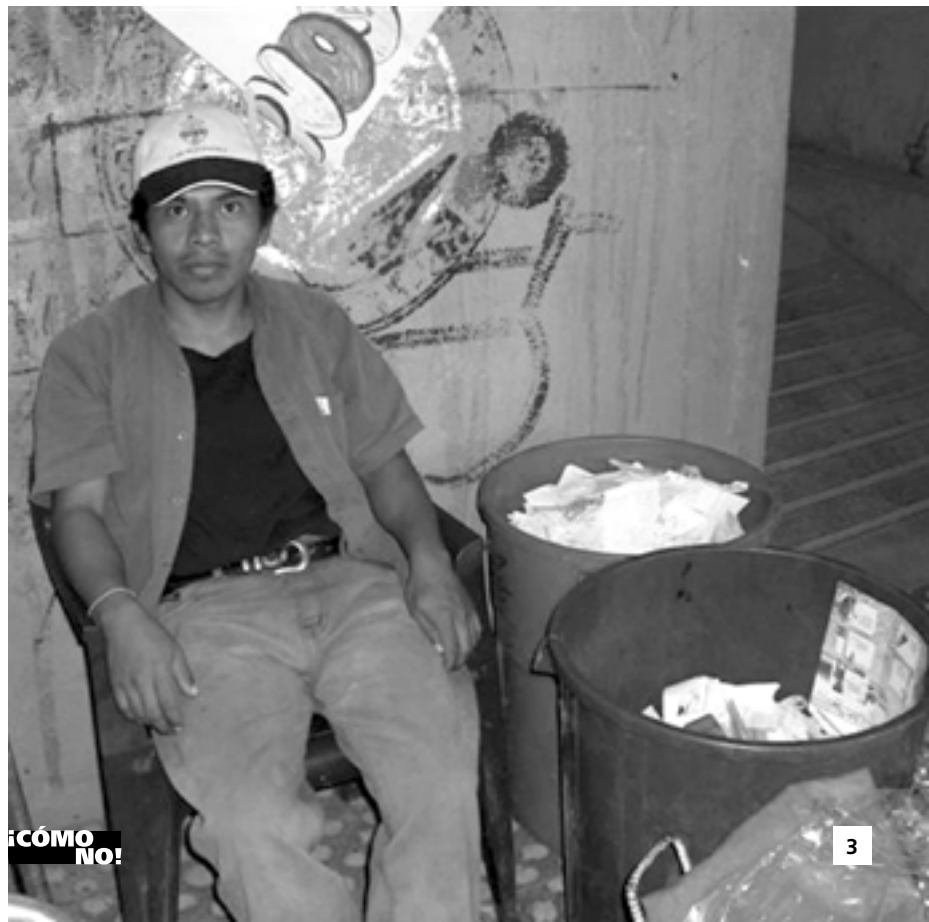
Heel bijzonder was het feit dat zich via de Rockacademie een aantal studenten van Fontys aanmeldde om samen met een vijftiental medereizigers via het subsidieprogramma Xplore de reis naar Nicaragua te maken. Voor deze groep werd een schaduwprogramma gemaakt en werd de subsidie aangevraagd. Helaas kregen we in maart te horen dat Xplore onze aanvraag niet honoreerde en moesten er om financiële redenen een tiental jongeren afhaken.

Er bleef een grote groep van deelnemers over om op 28 april 2007 de reis naar Matagalpa te gaan maken. Met 26 personen vanuit diverse instellingen en scholen, met verschillende doelen en activiteiten.

Intensieve bezoeken

De groep had zich ook al in de voorbereidingsfase in subgroepen opgedeeld. Men had de eigen agenda voor een stuk bepaald. Sterker dan ooit wilde men zich richten op de 'eigen' contacten in Matagalpa en omgeving. Zo ontstonden er gedurende de eerste twee weken intensieve bezoeken aan de zusterscholen en zusterorganisaties en kon men zich wat dieper op de bestaande contacten richten. Dit werd door alle deelnemers als zeer positief ervaren. >>

foto: Frans Couwenberg

Het bezoek aan Esquipulas door de groep Hondsborg; de muziek- en dramalessen door de groep Panta Rhei op de zusterscholen, bij de doven en de Hormiguitas; de liedjes van de mensen van Zonnestein en Gandalf op La Amistad en El Palacio met begeleiding van gitarist Gérard; het repareren van meubilair en afrastering op de scholen El Tambor en Juan XXIII; de intensieve bezoeken van Harri, Carla, Maaïke en Adje aan de talloze gezondheidsprojecten; de ervaringen van Stijn en Adje op hun tochten door de *barrios* met Rimke; stuk voor stuk juweeltjes van solidariteit en betrokkenheid bij de stedenband. Voor mezelf was het heel bijzonder dat onze jongste zoon Stijn de reis meemaakte. Met hem daar lopen, waar ik tijdens mijn eerste reizen naar Matagalpa ook was. Hem die dingen meegeven die me zo bezighouden. Met hem op bezoek naar mijn vrienden in Matagalpa. En dan ervaren dat hij ondanks het grote leeftijdsverschil op dezelfde manier naar mensen en situaties in Matagalpa kijkt zoals ik dat deed en doe.

Talloze plannen

En dan nu: plannen en ideeën voor een volgend bezoek worden al weer voorzichtig benoemd. Zouden we niet meer voor de opleiding van onderwijzers kunnen gaan betekenen? Hoe kunnen we de ervaringen van Rob en Frits (de docenten hout) benutten? Waar liggen verdere mogelijkheden voor de

werkgroep Salud? Hoe kunnen we Rimke en haar psychiatrieproject verder ondersteunen? Op welke wijze kunnen we nog meer Tilburgse scholen betrekken bij de scholenbanden? Welk project op onze eigen scholen zullen we volgend jaar maken? Kortom, nog talloze plannen en mogelijkheden om steeds maar weer onze Tilburgse druppeltjes solidariteit en steun in Matagalpa te droppen. Het bewijs dat ook die kleine druppeltjes uiteindelijk renderen zien we bij onze bezoeken steeds. Vandaar ook dat we er blijven komen, dat we de scholenbanden die al vanaf 1988 functioneren blijven koesteren en proberen uit te bouwen. Bedankt aan alle deelnemers van het werkbezoek die gewoon op eigen kosten, met eigen inzet deze reis tot een succes hebben gemaakt.

Frans Couwenberg

Stuk voor stuk schatjes

schatje
foto: Daniëlle Seebregts

Voor mij was het de eerste keer dat ik naar Nicaragua ging. Ondanks de goede voorbereidingen was ik best zenuwachtig. Ik was ook nog nooit buiten Europa geweest, dus dat was al een ervaring op zich.

De twee weken in Matagalpa waren heel bijzonder! Voor mij was het een ervaring die me voor altijd bij zal blijven. Het bezoek aan de scholen, kennis maken met de cultuur en de mensen, dat alles was heel speciaal.

Wat me het meest heeft geraakt is het *Centro de recuperación nutricional para niños*. In dit huis zaten 22 kinderen die zwaar ondervoed waren binnengekomen. De kinderen waren op het moment dat wij daar waren, weer aardig op gewicht. Van de vrouw die het centrum leidt kregen we foto's te zien die men van de kinderen had gemaakt bij binnenkomst. Hier schoten de tranen van in mijn ogen. Zo mager waren de kinderen.

De vrouw vertelde ons wat de procedure is voor kinderen die daar komen. De kinderen houden contact met de ouders. Terwijl hun kind daar verblijft, proberen de ouders de zaken thuis wat op orde te krijgen. Het is echter vaak zo dat kinderen toch meerdere malen terugkomen.

De kinderen waren allemaal, stuk voor stuk schatjes! We hebben even met de kinderen geknuffeld en gespeeld. Eén meisje voelde zich zo op haar gemak, dat ze bij Frans in zijn armen in slaap viel. (zie foto blz. 3)

Daniëlle Seebregts

Ondervoeding

Meer dan de helft van de Nicaraguaanse kinderen lijdt aan ondervoeding, het hoogste aantal van de Midden-Amerikaanse landen. Dat verklaarde de Wereldvoedselorganisatie (PMA) op 13 mei. Op die dag werd in verschillende landen, waaronder ook Nicaragua, een mars gehouden tegen de honger. Met name in het noorden en het midden van het land slaat de ondervoeding het hardst toe. Dáár en in de armste wijken van de hoofdstad Managua is naast de PMA ook het ministerie van Onderwijs aanwezig met schoolmaaltijden bestaande uit rijst, bonen en melk. De PMA heeft voor 2007 zes miljoen dollar beschikbaar voor voedselhulp in Nicaragua. Tegelijk doet het PMA mee aan het vijf jaar durende regeringsprogramma 'Nul Honger' waarmee vijfduizend boerengezinnen dit jaar worden ondersteund door onder andere de overhandiging van zaaigoed en kuikens.

Een dag op El Tambor en Juan XXIII

herstellen van schoolbankjes
foto: Gerda Woestenberg

Daniëlle met kind
foto: Gérard van Kessel

Daarmee kunnen de arme boeren zelf voedsel produceren zodat ze niet afhankelijk blijven van voedselhelp. Uit een studie van de VN blijkt dat ondervoeding van kinderen er mede de oorzaak van is dat landen in Midden-Amerika in de armoedespiraal blijven zitten. De onderzoekers hebben becijferd dat landen in die regio jaarlijks een kleine zeven miljard dollar mislopen door de ondervoedingsproblematiek. In dat bedrag zijn de gevolgen meegenomen waar kinderen op latere leeftijd tegen aanlopen. Ze zijn bijvoorbeeld in hun werk minder productief en doen een groter beroep op gezondheidszorg. Volgens schattingen krijgen in Midden-Amerika 800 duizend kinderen onder de vijf jaar niet genoeg te eten. Dat komt neer op 14 procent van die leeftijdsgroep.

Johan Biemans, Masaya in site

2^e kwartaal 2007 • nr 86

Onze school (obs Gandalf, Den Bosch) steunt twee zusterscholen in Matagalpa: El Tambor en Juan XXIII. Voor het eerst was ik mee met de stedenbandreis.

Pretoogjes

Na een lange vliegreis en overnachting zijn we aangekomen in hotel Ideal in Matagalpa. Het straatleven ervaar ik als levendig. Het is even wennen aan de hitte en de andere omstandigheden, maar alles went snel. Na een verwelkoming door de burgemeester en iemand uit het bestuur van het Comité Mano Vuelta kan het echte werk beginnen. In een kleine groep brengen we een bezoek aan de twee zusterscholen. Via foto's wist ik al hoe het eruit zou zien. In elk klasje zie ik veel pretoogjes bij het aanleren van 'hoofd, schouders, knie en teen'. Uit volle borst wordt meegedaan, later zullen we er op straat nog een aantal malen aan herinnerd worden.

Schrijfplankjes

Inventariseren van kapot meubilair ... dat was nogal wat. Samen met Rob en Frits ben ik naar Edismat gegaan om hout en machines te regelen. En ja hoor, na een dag liggen er nieuwe rugleuningen, schrijfplankjes en zittingen voor de schoolstoeltjes klaar. Ze worden meegenomen naar het hotel en twee maal gevernist. De volgende dag gaan we daadwerkelijk repareren. De kinderen en ouders werken hard mee en na een paar uurtjes is de klus geklaard! Iedereen straalde en ook de kinderen van onze school, want mede dank zij hun sponsorloop konden deze dingen gerealiseerd worden. Kleine druppeltjes op een gloeiende plaat.

Intussen hebben de kinderen brieven gehad van Nederlandse kinderen en die zijn in groten getale beantwoord, dus ik ga terug met veel correspondentie van Matagalpese kinderen voor de leerlingen van Gandalf.

Aan het einde van het werkbezoek worden we nog getrakteerd op een mooie afsluiting met dansjes en andere mooie optredens. Een fijne afsluiting na twee indrukwekkende weken.

Gérard van Kessel

obs Gandalf, Den Bosch

inventariseren
benodigd materiaal
foto: Gérard van Kessel

Schoolbankjes weer als nieuw

Bericht van bouwgroep MBC techniek

Na een vlotte en gezellige reis kregen ook wij het warmtegordijn over ons heen. Overnachting in Managua. De volgende dag werden we opgehaald met een pick-up. Prima geregeld! Na een indrukwekkende rit konden wij ons aansluiten bij de grote groep van de SSTN en kon Rob ook nog Mariejosé in zijn armen sluiten. Op zondag hadden we nog een ontspannen uitje en toen kon ons werk beginnen.

Kotjes

Allereerst gingen we kennis maken met beide schooltjes, El Tambor en Juan XXIII: de eerste keer het pad de berg op door een krottenwijk vol met afval. Kotjes van golfplaten, plastic, karton en zandzakken! Binnen een hangmat en een stoel. We waanden ons in de Middeleeuwen. Op beide schooltjes werden we heel vriendelijk ontvangen en onze foto's hingen al op het prikbord.

Gedateerd

Na wat meetwerk vertrokken we naar Edismat om materiaal klaar te maken voor de *pupitres* (een soort eenpersoonsschoolbankjes waar stoeltje en tafeltje aaneen zitten). Het duurde allemaal wat lang maar uiteindelijk konden we daar plaatmateriaal kopen en gebruik maken van de machines. Het was arbo-technisch gezien een 'beetje'

zes à zeven man, plus cameravrouw. Dinsdagmiddag waren we klaar met het zaag-, frees- en schuurwerk. Al het hout ging in zakken in de taxi en naar het hotel. Hier werd de bouwgroep nog groter en kon al het hout aan beide zijden twee maal worden gevernist. Dank aan de dames! Woensdag en donderdag gingen we samen met de kinderen en ouders en leerkrachten aan de slag. Eén groot feest, alleen ze bleven ze maar aanvoeren die pupitres. Maar het gaf ons allen een heel warm gevoel. Donderdagmorgen eerst nog even een volle vracht materialen voor de omheining rond de speelplaats, lichtdoorlatende dakplaten, sloten en het nodige gereedschap aangeschaft. Nog even vervoer regelen op de markt en de ouders konden aan de slag. En dat ging perfect. Beton maken op de ouderwetse wijze met de schop.

Talent

Donderdagmiddag gingen we op visite in een vol stadion met de hoge heren en afgevaardigden van alle groepen die worden gesteund door de SSTN. Een fleurige en feestelijke bijeenkomst die aangeboden werd door het Comité als dank.

Vrijdag hebben we heel de dag met een grote groep weer pupitres gerepareerd en Frits heeft zijn talenten nog eenmaal kunnen tonen door in één keer een deur pas te zagen. Hopelijk kunnen de ouders of de kinderen in de toekomst zelf alles repareren. Het gereedschap en de materialen hebben wij op beide schooltjes achter gelaten. Voor ons was het een geweldige ervaring met heel veel wisselende indrukken, tegenstrijdigheden en vraagtekens. Beiden zijn wij ervan overtuigd dat kleinschaligheid hier veel kan betekenen en verbeteren. Maar grootschalig? Rest ons nog een woord van dank te richten aan Hans Willemsse, locatiedirecteur MBC-techniek, Hans van Gestel directeur van de Bouwopleiding Midden Brabant en van de Stichting Hout&Meubel, onze sponsors. Hartelijk dank!

Ps. U zult nu denken: wat hebben zij in een korte tijd toch veel Spaans geleerd om al die spullen te kunnen kopen en alles te regelen. Helaas moeten wij bekennen dat wij dankbaar gebruik hebben gemaakt van de zeer sympathieke René Zeledón. Hij was onze tolk, onze gids, onze werknemer en vooral onze vriend. René, hartstikke bedankt, je was een topper!

Frits van den Broek en Rob Hendriks,
Midden-Brabant College

herstelde *pupitres*
foto: Gérard van Kessel

materialen voor de *pupitres*
foto: Frans Couwenberg

kinderen in de onderbouw
foto's: Gerda Woestenberg

Onderwijs is de toekomst

Een artikel schrijven voor de ¡Cómo No! Of iedere 'bloedgroep' die mee is geweest met het werkbezoek aan Nicaragua een paar artikelen wil leveren. Ik kan me niet herinneren dat het bij de voorwaarden om mee te gaan besproken is, maar het verzoek is duidelijk en dus kruip ik op een sombere zondagochtend achter de computer.

Ik ben voor de tweede keer met een werkbezoek mee geweest naar Matagalpa om daar onder andere de scholen te bezoeken waar wij een scholenband mee hebben. De eerste keer, in 2005, is een onvergetelijke ervaring geweest. Het was in allerlei opzichten een spannende reis: ik was nooit eerder in een derdewereldland geweest, ik was nooit eerder zo lang 'alleen' van huis geweest, ik was nooit eerder zover van huis geweest, ik sprak geen Spaans, ik had het niet zo op vliegen ... Het werd een geweldige reis waarin ik dingen gezien, gehoord, gevoeld, geroken en geproefd heb, die ik nooit eerder had meegemaakt.

En dan komt de tweede keer. De meeste dingen die de vorige reis zo spannend maakten, gaan niet meer op. Alleen met mijn Spaans wil het nog niet zo vlotten.

In 2005 hebben we een groot aantal scholen bezocht. Het bezoek bestond voornamelijk uit een hartelijke ontvangst van de ontvangende scholen en een presentatie van onze feesten door ons, de gasten. Verder keken we wat rond in de klaslokalen en maakten we een kort praatje met onze Nicaraguaanse collega's.

Deze keer wilden we (mijn collega's Elly, Wies, Gonnie en ik), naast een aantal workshops die gegeven werden door Elly en Gonnie, meer zien van het onderwijs zoals dat gegeven wordt. Ik werd er niet vrolijk van. Dat is heel kort mijn conclusie van een aantal keren achter in een klas zitten en een les volgen. Ik moet er meteen bij vermelden dat mijn ervaring zich beperkt tot een aantal bovenbouwgroepen. Ik heb gekeken met mijn westerse ogen en mijn westerse maatstaven; ik ben me er bewust van dat ik een gekleurd beeld geef.

We zaten in de vijfde klas waar circa 35 kinderen een les Spaans kregen. Het viel me op dat vrijwel geen enkel kind een boek had. Ik dacht dat dat vorige keer anders was, maar dat weet ik niet meer. De leerkracht voor de klas had wel een boek en haalde daar haar lesstof uit. Het was saai en dan druk ik me mild uit. Dat was aan de kinderen wel te zien en te merken: als er vijf kinderen bij de les betrokken waren, was het veel. De meeste kinderen waren met hun gedachten ergens anders, zaten te kletsen met een van hun burens of waren met andere dingen bezig. Er liepen ook kinderen de klas uit, ogenschijnlijk zonder reden. Er ging van de leerkracht geen enkele motivatie uit, ze deed geen enkele poging de les aantrekkelijk te maken of de kinderen bij de les te betrekken. Ik heb ook geen enkele emotie gezien bij haar, niet bij het lesgeven, niet als een kind een antwoord gaf. Het leek op 'blik op oneindig en verstand op nul, het wordt vanzelf half zes'. Ik vond het triest om te zien.

Hetzelfde verhaal kan ik vertellen over de rekenles die we in de zesde klas zagen. Met één verschil: de stof die aangeboden werd, ging de kinderen ver te boven. Natuurlijk mag ik niet generaliseren, we hebben heel beperkt in de keuken kunnen kijken. Natuurlijk moet ik de beperkingen zien: er zitten 35 of meer kinderen in een klas, niet alle kinderen hebben een boek. Misschien hadden we pech die keren en was het een slechte dag van de leerkrachten. Ik vrees ...

Onderwijs is de toekomst denk ik, daar moeten de kinderen het van hebben!

Was er ook reden tot optimisme op de scholen? Jazeker! We zagen in de onderbouwgroepen gemotiveerde, actieve mensen die enthousiast meededen

met de lessen van Elly en Gonnie, die genoten van het enthousiasme waarmee de kinderen met die lessen meededen en waarbij je voelde dat ze daar iets mee gaan doen in de toekomst. Juffen die lessen gaven waar de kinderen wel ijverig meededen, boek of geen boek. Waar interactie plaatsvond, waar onderwezen en geleerd werd. Gelukkig maar want ...
Onderwijs is de toekomst denk ik, daar moeten de kinderen het van hebben!

Het bezoek aan de pabo op een van de laatste dagen van het werkbezoek, gaf ook hoop voor de toekomst. Na een uitgebreide uitleg over de opleiding in Nicaragua en een ontvangst door de studenten, werden we uitgenodigd in de teamkamer voor een gesprek met de leraren. De directrice had gedacht dat we een kwartiertje bezig zouden zijn, het werd een uur! Daarin werden vragen en ervaringen over elkaars onderwijssysteem, opleiding en werk uitgewisseld. Je voelde meteen: daar werken mensen die open staan voor een andere aanpak en misschien kunnen wij daar tijdens onze werkbezoeken een steentje aan bijdragen. Die uitwisseling eindigde met de vraag om contacten met een pabo in Nederland. Met de belofte dat we daar iets mee proberen te doen, namen we afscheid van een groep enthousiaste leraren. Ik denk dat de pabo in het volgende werkbezoek zeker weer op de agenda moet, want ...
Daar zitten de mensen die het onderwijs in de toekomst gaan geven. En daar moeten de kinderen het van hebben!

Gerda Woestenberg,
obs Panta Rhei

enthousiast meedoen

Verlaving

In 2005 ging ik voor het eerst naar Nicaragua, Matagalpa.

Alles was nieuw.

Het vliegen naar een ander werelddeel, letterlijk erg ver weg van mijn familie, de totaal andere cultuur, het slikken van malariapillen. Kortom op allerlei gebieden spannend. Landen in Managua, koffers pakken en naar buiten. De deuren van de airco gekoelde ontvangsthall gaan open en de warme deken valt op me neer. De typische Nicageluiden en -geuren komen bij me binnen en zetten zich onbewust vast in mijn geheugen.

Toen kwamen er drie weken vol ervaringen en belevenissen die ik nooit zal vergeten en die een diepe indruk bij me hebben achter gelaten. Ik ben geen wereldverbeteraar, maar de ervaringen van toen hebben mijn kijk op het leven en het werk in het Nederlandse onderwijs beslist beïnvloed. Het stond tijdens die reis al meteen vast dat ik in 2007 weer zou gaan om te kijken of ik veranderingen zou kunnen constateren.

Al vanaf 2005 ben ik samen met Gerda naar de Spaanse les gegaan en dat maakte de intentie om terug te gaan nog groter. Niet dat mijn Spaans nou al een deel van mezelf werd, maar ik begon woordjes te herkennen en dat was al wat!

Plotseling was het eind 2006 en begonnen de voorbereidingen voor de nieuwe reis. Afspreken wat we zouden gaan doen op de scholen en waar we nog zouden gaan genieten van een vakantie.

Alles kreeg langzaam aan meer vorm en de vertrekdatum kwam steeds dichterbij. We verzamelden spullen om op de scholen achter te laten en we kochten muziekinstrumenten en schmink voor de lessen die we zouden gaan geven.

En toen was het zaterdag 28 april en vlogen we weer naar Matagalpa. In het vliegtuig realiseerde ik me plotseling dat deze tweede reis anders was. Het was niet meer nieuw en spannend. Ik had alles al een keer gezien, gehoord en geroken. Oei, hoe zou dat nu zijn?

Zou ik weer zo gepakt worden, weer getroffen worden door de armoede, de slechte watervoorzieningen, de armzalige schooltjes hoog op de berg zonder materialen, maar vooral de vriendelijkheid en blijdschap van de Matagalpinos over onze komst?

Zaterdagavond 28 april, we landden in Managua, alle koffers zijn er. Fijn! De deuren van de aankomsthal gaan open en de warme deken valt op me neer. De geluiden en de geuren zijn er weer. Het voelt meteen weer goed en bekend, maar het is ook weer spannend.

Na een nachtje in hotel Mercedes rijden we per busje naar Matagalpa. Prachtig om het landschap aan ons voorbij te zien gaan. Dat is nieuw! Dan volgen bijna twee weken samen met mijn collega's lessen geven: onder leiding van Elly dramalessen en met Gonnie muzieklessen. Bezoek aan de scholen, de pabo en de dovenklas. Ook nieuw, indrukwekkend maar ook stimulerend.

Er is in die twee jaar van alles gebeurd. Wegen bestraat, La Chispa vernieuwd, elke dag een maaltijd voor de kinderen uit de *campo*, riolering, klimtuigen en overkapping op een speelplein. Veel nieuwe dingen gezien, maar toch nog zoveel te doen.

Geen twijfel voor de toekomst! 2009 derde reis naar Matagalpa!

Wies van Berkel,
obs Panta Rhei

straatbeeld Matagalpa
foto: Gerda Woestenberg

Fragmenten uit een maildagboek

De pabo in Matagalpa

Op woensdagochtend bezochten we met een groepje leraren de pabo in Matagalpa. We werden hartelijk ontvangen door de directrice. Zij vertelde ons in haar kantoortje over de opleiding. Met de deur dicht, want in de ruimte ernaast stond een ouderwetse matrixprinter met een hoop herrie een flink aantal kopietjes uit te spugen.

In Nicaragua duurt de opleiding drie jaar. Er gaat vijf jaar voortgezet onderwijs aan vooraf. De studenten krijgen dezelfde vakken aangeboden als de studenten in Nederland. In het eerste en tweede jaar bestaat de stage vooral uit observeren en meehelpen op stagescholen. In het derde jaar is er soort LIO-stage. Een half jaar lang geven de studenten les, waarbij er steeds meer vakken gegeven mogen worden (afhankelijk van wat ze op de opleiding aangeboden hebben gekregen). Er is één opleiding voor kleuter, lager en speciaal onderwijs. De studenten maken een keuze bij het kiezen voor een bepaalde school voor hun LIO-stage.

Er bestaan nog een paar varianten binnen de pabo, maar die zijn ons niet helemaal duidelijk geworden. Eén variant is wel heel bijzonder: Leraren in spé die in de *campo* (op het platteland, ver weg van steden) willen gaan werken, kunnen na drie jaar vooropleiding meteen voor de klas en moeten twee jaar lang op zaterdag hun opleiding volgen.

In Nicaragua zijn acht pabo's. Vol trots vertelde de directrice dat 'haar' school vorig jaar was uitgeroepen tot de beste van het land.

In Matagalpa zijn 266 studenten. Degenen die uit de *campo* komen, kunnen tegen een heel kleine vergoeding in een soort studentenhuis wonen. Die zijn er twee: eentje voor de jongens en eentje voor de meisjes! De opleiding is gratis.

Afgestudeerde leraren vinden niet allemaal een baan. Uit een eerder gesprek deze week werd duidelijk dat er wel voldoende werk is, maar dat er niet genoeg schoolgebouwen zijn om alle 'leerplichtige' kinderen naar school te laten gaan. Leerplicht staat tussen aanhalingstekens omdat er geen systeem is waarmee gecontroleerd kan worden of alle kinderen inderdaad worden ingeschreven op een school en/of ze naar school (blijven) gaan. Na deze uitvoerige uiteenzetting en een welkom door studenten, wisselden we met de leraren ervaringen uit over de opleiding en het onderwijs in Nicaragua en Nederland. De leraren gaven aan belangstelling te hebben voor een uitwisseling van ideeën en ervaringen met een pabo in Nederland. Er waren al eens pogingen gedaan, maar die liepen helaas op niets uit.

Het gebouw van de pabo ligt bovenaan een steile helling. Als je in Matagalpa leraar wilt worden, moet je er wel iets voor over hebben. Als je bereid bent je schooldag met een flinke klim te beginnen, moet je wel gemotiveerd zijn. De eerste schifting ligt onder aan de berg.

Aangezien ik niet zo van het 'lange-stukken-schrijven' ben (met mijn reisdagboek ben ik al na drie dagen gestopt), wil ik met jullie wat fragmenten uit mijn mailtjes naar het thuisfront delen. Hier lees je de gebeurtenissen die me het meest beziggehouden hebben tijdens mijn bezoek aan Matagalpa.

Dankbetuigingen

'Vanochtend vroeg opgestaan en met de taxi naar kleuterschool La Chispa gegaan. De taxirit was net een ritje in *Space Mountain*: met een rotvaart hele steile berghellingen op. Dacht even dat we achteruit zouden vallen toen de chauffeur moest schakelen! Op de school aangekomen, bleek dat ze hier helaas niet van ons bezoek op de hoogte waren gesteld. We konden kort even rondkijken, maar er was een inentingsdag dus ons bezoek kwam niet zo goed uit.

Na de lunch zijn we Once de Septiembre, een van onze andere scholen, gaan bezoeken. Gelukkig wisten ze hier wel van onze komst, omdat ik gisteren met de directrice had gesproken. Donderdag gaan we er workshops geven, maar nu gingen we alleen maar even in de klassen kijken. Eerst was er een gezamenlijke dagopening. Natuurlijk weer uitgebreide dankbetuigingen en applaus. Voelde me wederom erg opgelaten. Toen was het woord aan ons. Ik voelde drie handen van collega's in mijn rug en daar stond ik ineens op het podium in mijn beste Spaans te vertellen hoe blij we waren om hier te zijn. Van je collega's moet je het hebben!

We zijn nog een tijdje gebleven en hebben in verschillende klassen gekeken. Dat was even wennen! De kinderen waren wel stil, maar ondertussen met honderden_ en_ een andere dingen bezig. Maar ja, wat wil je als twintig kinderen achter elkaar dezelfde tekst voor moeten lezen. Hiervoor moesten ze ook nog elkaar het boek doorgeven aangezien er veel te weinig waren. Niet geweldig dus. Buiten dit waren de lessen in de bovenbouwgroepen ook niet erg inspirerend. De leerkrachten straalden geen greintje enthousiasme uit. Erg jammer, want eerder in de week hebben we in onderbouwgroepen voorbeelden van beter onderwijs gezien. Ben benieuwd hoe ze donderdag gaan reageren op de workshops.' >>

bord bij de pabo: 'onderwijs gaat iedereen aan, maar het behoud van het milieu ook'

foto: Gerda Woestenberg

opening project *escuela móvil*
fotos: Las Hormiguitas

Kikkers, vogels en poezen

'Vandaag zijn we begonnen met de workshops. Vanmorgen heeft Elly twee keer een dramales gegeven. Mijn andere collega's en ik hebben alle kinderen geschminkt als kikkers, apen, vogels en poezen. Ze vonden het geweldig. In de eerste groep verliep alles heel rustig, maar de tweede groep was superdruk en werd door de leerkracht helaas niet echt gecorrigeerd. En dan kunnen 45 kinderen veel lawaai maken!

Vanmiddag was ik aan de beurt met muziekworkshops aan groep zeven en acht. Het ging echt super! De kinderen waren heel enthousiast en deden alles heel goed mee. En nog leuker ... ze verstonden mijn Spaans. Heb geen hulp hoeven vragen aan de leerkracht.'

Blonde juf

'De afgelopen twee dagen hebben we het erg druk gehad met lesgeven. Gisteren waren we op Once de Septiembre. 's Ochtends hebben we er weer dramalessen gegeven aan de kleintjes. Erg grappig om te zien hoe de kinderen reageren op het schminken. Ze zijn er duidelijk niet aan gewend en sommige kinderen beginnen spontaan te huilen. Maar als ze eenmaal het resultaat bij de rest zien, is het meestal goed. Heb een aantal hele mooie foto's van kindersnoetjes gemaakt!

's Middags was ik weer aan de beurt met muziek. We hadden afgesproken dat we de workshop in twee klassen zouden geven, maar daar had de school andere ideeën over. Alle kinderen van de twee groepen acht werden dus in een lokaal gepropt, vervolgens ook alle kinderen van groep zeven en daarna zelfs alle kinderen van groep vijf en zes bij elkaar. Aan het eind van de middag had ik geen energie meer over.

De kinderen moesten in het begin wennen aan die rare blonde juf, maar ze deden allemaal fantastisch mee. Ze zijn ook heel attent. Je krijgt allerlei tekeningen en ze willen allemaal graag op de foto. Toen we na de lessen naar huis liepen, was de school ook uit. Een aantal kinderen liep arm in arm met me mee. Onderweg hebben we gezellig gepraat. Erg leuk dat je zoveel contact met de kinderen kunt hebben als je Spaans spreekt. Tot slot kreeg ik nog een paar kussen en een hele mooie tekening (*con mucho cariño*). Mijn dag was weer goed.'

Warme maaltijd

'Vandaag zijn we teruggegaan naar kleuterschool La Chispa. Nu konden we gelukkig wel onze lessen geven. De lessen eindigden om elf uur en ondertussen stonden er al heel veel kinderen aan de poort te rammelen. Het bleek dat op deze school alle kinderen uit de wijk tussen de middag een warme maaltijd krijgen. Ze mochten een voor een naar binnen, moesten vervolgens hun handen wassen en mochten dan aan tafel. Via een andere poort weer naar buiten en dan kon de volgende lichterij weer gaan eten. Dit gaat zo door van elf tot twee. Honderden kinderen. Een aantal kinderen zag er erg armoedig uit: zonder schoenen en met vieze, gescheurde en niet passende kleren. Wat goed dat er dan zo'n project is! (Het is van Infancia sin Fronteras, een Spaanse organisatie). Je zou spontaan een aantal kinderen mee naar huis willen nemen. Er is hier echt nog heel veel werk te doen op het gebied van armoedebestrijding.'

Gebarentaal

'We gingen naar de Asociación de Sordos, de dovenopvang. Hier zijn we gaan kijken bij een voorlichtingsmiddag voor familieleden. Iedere zaterdagmiddag wordt deze mensen de gelegenheid geboden om gebarentaal te leren zodat ze kunnen communiceren met hun kind. Ook ik heb er nog wat van opgepikt en kan nu in gebarentaal de weg uitleggen en een verhaaltje vertellen over een schoenpoetser. Komt misschien nog eens van pas bij *Hints*, haha. Maar even serieus ... er wordt daar erg goed werk verricht. De opvang wordt gerund door een echtpaar. Dove kinderen kunnen er elke middag terecht om gebarentaal te leren en krijgen

hulp bij hun huiswerk. Ook in het weekend zijn er activiteiten. Ongelooflijk hoe sommige mensen (zoals dit echtpaar) zich hier inzetten voor de samenleving.'

Beleefdheden

'Maandagochtend werden we om negen uur bij de burgemeester verwacht. Er was een soort werkoverleg. Niet bijster interessant. Meer een uitwisseling van beleefdheden en wat afspraken maken over projecten. Vervolgens werden we in pick-ups naar Edismat gebracht. Dat is een groot terrein waar verschillende werkplaatsen te vinden zijn. Het is begonnen als een project dat gesteund werd door fondsen, maar is nu zelfvoorzienend. Er is een naaiatelier (waar ze mijn favoriete groene broek waar een grote scheur in zat hebben gerepareerd), een lasplaats, timmerwerkplaats en ze maken er allerlei tegels. Ik was echt erg onder de indruk van dit project. In de werkplaatsen worden kansloze jongeren opgeleid. Vervolgens stromen ze uit naar de maatschappij. Bijna al deze jongeren vinden een baan. Ook is er een aantal dat samen kleine coöperaties begonnen is. Echt fantastisch!'

Zweten

'Maandagmiddag zijn we met een kleine groep teruggegaan naar de dovenopvang voor een muziekworkshop. Ik vond het erg spannend om deze activiteit leiden. Na een hartelijk welkom in gebarentaal begonnen we met de workshop. Het was erg wennen. Je bent gewend aan een directe respons van kinderen, maar dat gebeurde hier natuurlijk niet. Na mijn uitleg moest steeds alles

vertaald worden in gebarentaal en dat duurde wel even. De kinderen begrepen in het begin niet zo goed wat de bedoeling was. Later ging het sneller, gelukkig. Ik heb ze een ritmische canon aangeleerd en daarna zijn ze in kleine groepjes zelf ritmestukjes gaan maken. Iets heel nieuws voor deze kinderen, want muzikles krijgen ze eigenlijk nooit op deze manier. Uiteindelijk hebben we de stukjes aan elkaar gepresenteerd. Sommige kinderen vonden het zo leuk dat ze tijdens de uitvoering allerlei geluiden begonnen te maken; leuk om die uitingen van plezier te horen. Alles bij elkaar dus toch een goed resultaat. Het was wel behoorlijk zweten trouwens. In de ruimte van de opvang was namelijk helemaal geen ventilatie. Ondertussen is er besloten om geld bij elkaar te leggen voor een aantal plafondventilators. Als het goed is, hangen ze er volgende week al!'

Stimulerende omgeving

'Dinsdag ben ik met mijn collega's naar de Hormiguitas gegaan. Dit is een project waar kinderen die anders veel tijd op straat door zouden brengen, opgevangen worden. Voorwaarde is dat alle kinderen die deelnemen aan het project ook naar school gaan. Dus zijn 's ochtends de oudste kinderen aanwezig (die hoeven pas om 13.00 uur naar school) en 's middags de wat jongere. De kinderen krijgen hulp bij hun huiswerk en zijn ook op creatief vlak met allerlei zaken bezig. Dat was goed te merken tijdens de workshop. Ze waren superenthousiast.

Echt een geweldige groep om mee te werken. Ik voelde me er helemaal thuis en had nog wel de hele week daar willen blijven. Wat een stimulerende omgeving. Wat knap dat kinderen die eigenlijk heel weinig hebben, zo kunnen genieten van het leven. Wederom een geslaagd project dus. Ben er 's middags ook nog maar even teruggegaan om met de jongere groep muziek te maken. Kon het niet weerstaan. De rest van het programma moest maar even wijken.

Na het bezoek aan de Hormiguitas vielen we in het andere uiterste. We brachten een bezoek aan een opvanghuis voor ondervoede kinderen. Hoewel hier fantastisch werk gedaan wordt, stonden de tranen me in de ogen. Heel veel bedjes, maxicosi's en boxen met kleine kinderen die duidelijk goede verzorging en heel veel liefde nodig hadden. Ik ben op de grond gaan zitten en heb een tijdje met een aantal kinderen gespeeld. In het begin waren ze wat schuchter, maar het rinkelen van mijn ketting en armbanden had een magische aantrekkingskracht. Dit opvanghuis hoort nog niet bij het project, maar er gaat nu wel een aanvraag ingediend worden. Nu maar hopen dat er binnenkort genoeg gelden beschikbaar komen om dit opvanghuis te steunen.'

Geroerd

'Donderdag was de grote afscheidsdag. 's Ochtends een ontvangst bij de Hormiguitas. Dansjes, gedichten en we hebben de liedjes van afgelopen dinsdag herhaald. Wat leuk dat ze ze nog kenden! 's Middags was een grote sporthal in de buurt afgehuurd en waren er afgevaardigden van alle organisaties die bij het project betrokken zijn. Een hele hal vol mensen; leraren, leerlingen, personeel van de opvanghuizen en zelfs de zwangere vrouwen van het Casa Materna waren er. Ik was echt geroerd door de grote opkomst. Dan pas zie je hoeveel mensen er daadwerkelijk betrokken zijn bij dit project en besef je dat deze stedenband dus altijd moet blijven bestaan. Met name het feit dat zoveel projecten goed draaien (en sommige zelfs zelfstandig zijn geworden) geeft wel aan dat er hier zeker een goede sprake is van de hand ophouden bij de rijke westerlingen, maar dat er wel degelijk een goede samenwerking van beide kanten is. Wat mooi om hier deel van uit te mogen maken!'

Gonnie Senders

Zingen in gebarentaal

Bezoek aan de zusterscholen in Nicaragua

De eerste school die we gaan bezoeken ligt in het stadje El Tuma. Deze school wordt al jaren gesteund door de P.I.School uit Oisterwijk. We zijn benieuwd hoe het daar gaat.

El Tuma

We hobbelen anderhalf uur in een overvolle bus naar El Tuma. Het schooltje ligt vlak aan de doorgaande weg zodat het niet ver lopen is. Op school aangekomen blijkt dat men ons niet verwachtte. Toch zijn we van harte welkom en we volgen een taalles. De leerlingen leren lettergrepen verdelen en de juf geeft les via het *white board*. Ze zitten netjes in een rijtje achter elkaar. Na deze les gaan we zingen en delen we de instrumenten uit die leerlingen van de kleutergroep van Karin hier in Nederland gemaakt hebben. Karin leert de kinderen het Ola-Ola-liedje op speciale wijze. Later gaan we naar de speelplaats waar alle leerlingen van de school op ons staan te wachten. In aansluiting op de taalles spelen we een ritmespel in groepen. Onze tolk Diana vertaalt wat de bedoeling is. De leerlingen hebben er plezier in en wij ook. Na de pauze delen we brieven uit die leerlingen hier met de vertaalhulp geschreven hebben. In een klas met oudere leerlingen proeven we weinig enthousiasme om terug te schrijven. Een volgende klas dan maar. De leerkracht hier brengt de vraag een stuk enthousiaster zodat bijna alle leerlingen met een 'Yo profe' aangeven te willen terugschrijven. We zeggen dat we volgende week de brieven komen halen. Dit is ook gebeurd en inmiddels hebben de leerlingen van de P.I.School brieven gekregen die geschreven zijn door de leerlingen van El Tuma. Het is geweldig om te zien met hoeveel belangstelling deze worden ontvangen en hoe verrast onze leerlingen zijn. Een reden te meer om dit te blijven stimuleren.

Esquipulas

Na een lange en wederom warme busreis komen we aan op het plein in Esquipulas. We gaan een school bezoeken voor leerlingen met een handicap. Met deze school en met de oudervereniging van deze school hebben we al lang contact. Door onze steun is het mogelijk dat ouders van gehandicapte kinderen samen met hun kind naar het schooltje komen voor bijvoorbeeld fysiotherapie. Drie kinderen van het schooltje staan in mooie jurken klaar om een dansje te laten zien. Het is een hartelijk welkom en we spreken af dat we de volgende dag op school een muzikles zullen geven. Paula, de leerkracht voor de dove kinderen, zal zorgen dat er leerlingen zijn, want eigenlijk zijn ze vrij in verband met 1 mei. Zo'n twintig kinderen en enkele ouders doen de volgende dag enthousiast mee. We hebben ballonnen met *frijoles* (bonen) en rijst erin als muziekinstrumenten. We delen ook echte muziekinstrumenten uit. Paula is er blij mee en zingt met de dove leerlingen in gebarentaal 'goede morgen', heel bijzonder.

Ondertussen is de andere helft van onze groep naar de fysiotherapie. Hier krijgen enkele kinderen fysiotherapie met de weinige middelen die ze hebben. Ter plekke wordt besloten om stof te kopen voor hoeslakens om over de plastic matrassen te doen.

Aan deze bijzondere ochtend komt een einde met een aangrijpend verhaal van een oma van een van de gehandicapte leerlingen. Zij staat alleen voor de opvoeding van haar kleinkind omdat haar dochter is overleden. Het wordt erg stil als deze vrouw haar verhaal doet. Ze is dankbaar dat er een schooltje als dit bestaat. Ze is heel dankbaar dat Paula haar kleinzoon opvangt, dat hij na school bij Paula mag zijn om zijn huiswerk te maken.

We beseffen dat door de warmte en liefde van Paula ook dit kind een kans krijgt. We zijn geroerd.

Woensdagmiddag

Het in Oisterwijk opgevatte plan om in de *campo* te gaan kijken naar de woonomstandigheden van kinderen van Los Pipitos, kan worden uitgevoerd. Ook willen we aan den lijve ondervinden hoe en hoe lang de kinderen moeten reizen voor ze in Esquipulas bij het lokaal van Los Pipitos zijn. Francis, de

fysiotherapie
foto's: Wilna van de Heuvel

muziekles

voorzitter van de oudercommissie van Los Pipitos, is de moeder van Jeffrey. Zij begeleidt ons. Jeffrey is een blond jongetje dat de gehele dag overbewegelijk en letterlijk en figuurlijk een handenbinder is. Francis kent de gezinnen in de *barrio*, een gemeenschap op ongeveer twintig minuten met de taxi. Met haar regelen we drie taxi's en gaan op pad.

We stoppen bij een huisje waar een oma met kinderen naar ons staat te kijken. Francis vraagt waar de blinde jongen woont. Oma met haar kinderen wijzen ons de weg. Over paden met stenen en gaten lopen we omhoog en omlaag slingerend door de campo. Een van de meelopende kinderen rent op blote voetjes vrolijk voor ons uit. Hij is verbaasd en nieuwsgierig naar zo'n vreemd gezelschap, dat hij -en de mensen die we verder tegenkomen- waarschijnlijk nog nooit door hun straatje hebben zien lopen. Na een half uurtje komen we aan bij de blinde jongen die Wilmer heet. Francis legt uit waarom we komen. De moeder is verbaasd vanwege zoveel belangstelling. Ze heeft er geen probleem mee en we mogen foto's maken. De woonomstandigheden maken zeker op de nieuwelingen onder ons veel indruk. Ook als je je voorstelt wat Wilmer en zijn moeder er drie keer in de week voor over moeten hebben om bij de bus te komen. We kunnen de moeder, door *córdobas* voor de bus te geven, overhalen om naar de ouderactiviteit van Diana te komen, die de volgende dag zal plaats hebben op het schooltje in Esquipulas.

Weer langs onbegaanbare paden komen we bij de taxi. We bezoeken nog een familie met drie volwassenen, die ook blind zijn. Ook hier worden we weer gastvrij ontvangen. Een van de mannen laat zien hoe hij braille heeft geleerd. Na dit bezoek gaan we terug naar Esquipulas. Iedereen was zeer onder de indruk, maar ook voldaan nu we lijfelijk hebben ondergaan wat Wilmer en zijn moeder moeten doen om bij Los Pipitos te komen.

De volgende ochtend

Vandaag 3 mei heb ik (Diana) mijn activiteit gedaan en het was goed geslaagd. Het voorbereiden en het uitvoeren van deze activiteit was een bijzondere ervaring voor mij. Ik heb erg veel van het hele proces geleerd. Van de ouders heb ik geleerd dat je met weinig kennis toch heel creatief kunt zijn. Aan het begin van de activiteit waren de ouders een beetje afwachtend, ze waren verlegen en wisten niet zo goed wat ze moesten zeggen. Ik heb hen goed kunnen motiveren om ideeën over muziek uit te wisselen. Mijn verhaal lokte veel interactie uit tussen de ouders onderling en tussen mij en de ouders. Daarna kwamen ze een beetje los. Ze waren enthousiast met het vertellen van hun ervaringen. Ik kon aan hun gezicht aflezen dat ze van de momenten genoten. Mijn activiteit was gebaseerd op eenvoudige handelingen, waardoor ze met eenvoudige materialen een instrument konden maken. Ik heb bewust geen voorbeeld gemaakt, ik wilde zien of de ouders uit eigen fantasie iets konden maken. De ouders hebben mij verrast met de mooie instrumenten die ze hebben gemaakt. Het was mooi om te zien hoe diep ze geconcentreerd waren bij het versieren van het instrument. Ze waren ook blij met het eindresultaat. Ze lieten het aan iedereen zien. Tijdens de workshop liep ik rond om te kijken hoe het ging en maakte een praatje hier en daar en ik vroeg aan de ouders of ze het leuk vonden om te doen. Tijdens het rondlopen zag ik hoe een vader nieuwe manieren aan het bedenken was voor het oplossen van een probleempje. Nadat hij een oplossing gevonden had, deelde hij deze nieuwe methode met een andere ouder. Het was heel mooi om te zien.

Tijdens de activiteit heerste er een rustige en aangename sfeer. Een paar ouders waren bezig met hun instrument, anderen waren al klaar en er waren twee mensen met een gitaar muziek aan het maken. Als afsluiting konden de ouders simpele spelletjes bedenken die ze met hun kinderen en het instrument kunnen doen. Ik heb bij de afsluiting ook belangrijke tips gegeven zoals: complimentjes geven, geduld hebben, accepteren van de beperkingen van hun kinderen en dat de ontwikkeling in hele kleine stapjes gaat. Ik was benieuwd naar de ervaringen van de ouders en daarom heb ik aan het einde van de activiteit ruimte aan hen gegeven om dat kwijt te kunnen. Mijn activiteit heb ik kunnen realiseren door de hulp en steun van mijn collega's, Els, Wilna, Marie-josé, Peter, Bert, Wil en Karin, dus daarom wil ik hen allemaal bedanken.

Wilmer met moeder en zusjes komen naar de ouderactiviteit
foto: Wilna van de Heuvel

Wat nog niet vermeld is

Wilmer zat 's morgens met zijn moeder en zusjes al te wachten voor het schooltje. Ze waren vroeg met de bus uit de campo vertrokken om bij deze ouderactiviteit aanwezig te zijn. En wij waren heel blij om hen hier te zien. Al bij al ... zeer bijzondere en indrukwekkende ervaringen in Esquipulas. Een warm onthaal, waardevolle bijeenkomsten met kinderen en hun ouders en ook een goede evaluatie met Paula, Francis en Martha, medewerkers van de school. We waren geroerd door de manier waarop zij met de kinderen omgaan. Met warmte en begrip. De kracht zit hem ook in de manier waarop de ouders betrokken zijn bij de school en bij de ontwikkeling van hun kind. De doelen die Paula voor ogen heeft betreffen vooral de zelfredzaamheid, het integreren in de samenleving. Praktische en sociale vaardigheden worden getraind naast lezen, schrijven en rekenen voor zover het niveau het toelaat. Op de vraag of er nog wensen zijn, vertellen ze dat ze er graag een leerkracht bij willen en een extra klaslokaal. Met name op de zondagen -als er meerdere kinderen en hun ouders komen- is er gebrek aan ruimte en aan een leerkracht. Na anderhalf uur wordt het gesprek in het donker afgerond, want er is geen elektriciteit in het lokaaltje. We nemen de wensen in ieder geval mee en gaan hier bekijken wat haalbaar is. Met een zeer voldaan gevoel nemen we afscheid in Esquipulas.

Bert, Wilna, Karin, Els, Diana, Wil, Peter en Marie-josé,

P.I.School Hondsborg (Oisterwijk)
(deels al op weblog verschenen)

Een overweldigende ervaring

Uit mijn reisjournaal van woensdag 2 mei

Esquipulas

Het is tien voor zeven. Om half zes is het hier dag. Dan begint de muziek door het hele dorp te schallen. Gisteravond rond zeven uur gegeten en nog even na gekletst. Ik ben om tien uur naar bed gegaan want ik kon mijn ogen niet meer open houden. Om zes uur opgestaan en koud gedoucht en al een foto-ochtendwandeling gemaakt. Nu even schrijven. Ik geloof dat we pas om negen uur ontbijten en om tien uur naar de school gaan, dus dat is nog even om de tijd te doden. Er is hier naast me buiten al een vrouw aan het koken op zo'n zelfgemaakt buitenformuis. Ik ga even een paar foto's maken.

Advocaatje ...

Net terug van Los Pipitos. Na het ontbijt (eieren met brood en *muchas frutas*), ga ik om kwart voor tien richting school. Paula komt ons ophalen en op school zitten al zo'n vijftien tot twintig kinderen klaar met een paar ouders. De leeftijd varieert van twee tot dertig denk ik. Eerst hebben we met ballonnen gevuld met rijst en bonen, en met bekers en bordjes met een elastiek eromheen muziekinstrumenten gemaakt en uitgedeeld. Begonnen met wat rammelen en ritmes schudden. Daarna hebben we de andere (echte) instrumenten uitgedeeld en met gitaarbegeleiding een aantal liedjes gezongen 'advocaatje ging op reis', 'oze wieze woze', 'muzikantje'. Toen hebben we een CD-speler aangeboden.

Ballonnen

Later zijn we weer met de ballonnen aan de slag gegaan: door ze tegen de mond of de wang te houden en er tegen te tikken of er doorheen te praten kunnen dove kinderen de trillingen voelen. Een meisje met het syndroom van Down ziet mij zitten en begint door de ballon heen steeds met een vrij zware stem: 'Karin, Karin ...' te roepen. Ik loop van de andere kant van de klas naar haar toe met een andere ballon. Via de ballonnen hebben we tegen elkaar gepraat, liedjes gezongen en geluidjes gemaakt, maar vooral ook gegierd van het lachen. Als zij in de lach schiet, begin ik ook en het is een geweldige ervaring dat kinderen met zoiets simpels zo blij zijn en zoveel lol kunnen hebben (ik ook dus). Daarna omhelsde ze me stevig en zei ze dat ze van me hield.

Motoriek

Er is een klein jongetje wiens ballon klappt waardoor de bonen op de grond vallen. Daar ging ik bij zitten om hem te helpen de bonen op te rapen. Ondertussen tel ik ze hardop. Hij helpt mee oprapen en hij blijkt zo'n goede fijne motoriek te hebben, dat hij met een handje de bonen kan rapen en meteen vasthouden om de volgende weer met twee vingertjes op te rapen en in zijn hand te frutten. Later is hij ook met een tamboerijntje aan de gang. Hij is druk bezig om de bonen daar in te doen, het weer om te kieperen en weer opnieuw te beginnen.

Vader Jacob

Er zijn ook dove kinderen van het klasje van Paula die in gebarentaal hun ochtendlied zingen op de melodie van Vader Jacob. Daarna hebben we nog wat liedjes onder begeleiding van de gitaar gezongen. De gitaar aangeboden aan Paula zodat die op school kan blijven. De kinderen blijven steeds maar met de instrumenten aan de gang en vooral de xylofoon, het klokkenspel en de gitaar wil iedereen uitproberen. Ik dacht eerst dat ik teveel tijd voor de workshop had uitgetrokken, maar het was goed. Veel foto's gemaakt. Gelukkig had ik aan Diana een geweldige tolk. Zo had ik ook de rust en de tijd om individueel met de kinderen bezig te zijn en hen te observeren. Het was een geweldige ochtend en een overweldigende ervaring.

Tot zover dit stuk uit mijn dagboekje. De *¡Cómo No!* zou te vol raken als ik al mijn ervaringen op zou schrijven. Al met al heb ik twee weken hard gewerkt, veel gezien, veel gedaan en ook genoten. Over twee jaar weer!

Karin van den Heuvel, Oisterwijk

de gitaar wil iedereen uitproberen
foto's: Karin van den Heuvel

oze wieze woze

Muziekles voor dove kinderen

gebarentaal
foto's: Maaïke Heeren

Maandagmiddag, kwart voor twee. Met een ietwat nerveuze Gonnie gaan we richting de Asociación de Sordos, het klasje waar 's middags de dove kinderen les krijgen. In de ochtend gaan deze kinderen naar La Amistad waar ze de schoolse vakken krijgen aangeboden. 's Middags krijgen ze vooral les in het gebarenalfabet en de gebarentaal en worden ze begeleid met huiswerk en problemen die ze tegenkomen. Een muziekles is niet het eerste waar je aan denkt als je iets met dove kinderen wilt gaan doen, maar Gonnie ging de uitdaging aan! Lui als wij zijn, nemen we een taxi. Hoewel het Spaans van Gonnie goed is, rijdt de chauffeur verkeerd, hij rijdt naar de school voor blinde kinderen! Als we op de goede plaats zijn aangekomen, druppelen ook de kinderen binnen. Ze zijn wel gewend aan pottenkijkers en gebaren rustig met elkaar. Samen met Louis begint Gonnie haar les. Een paar gebaren heeft Gonnie (ik zou bijna zeggen, natuurlijk) al geleerd. In vlot Spaans, gebaart ze de kinderen welkom en stelt ze zich voor. Daarna laat ze het vertalen aan Louis over. Het wordt een les vol met ritmes en bewegingen. De kinderen leren hetzelfde 'lied' als de kinderen op de andere scholen. Alleen de tekst en de melodie worden weggelaten. Het is heel leuk om te zien. Ook het stuk in canon gaat goed. Daarna bedenken de kinderen in groepjes een eigen ritmische compositie, die natuurlijk aan de anderen gepresenteerd wordt. De kinderen zijn enthousiast en doen allemaal fanatiek mee. Na drie kwartier zit de les erop. Moe maar voldaan, lopen (!) we terug naar het hotel.

Peggy, Elly, Wies en Gerda

bij de dovenvereniging

School is de beste werkplaats

Hotel Ideal in Matagalpa is al jaren de vaste uitvalsbasis voor de onderwijsgroep. Van daaruit gaan we naar de bevriende scholen, de arme wijken, de projecten, de dorpen in de omgeving. Vanuit Ideal is het niet ver naar de Mercado del Norte, een bruisend centrum van allerlei handel en wandel. Plek voor velerlei denkbare en ondenkbare negotie en bedrijvigheid. Maar ook een gigantische hangplek. Wijzelf hangen er ook regelmatig rond, om typisch Nicaraguaanse voorwerpen of kledingstukken te bemachtigen, om een bezoek te brengen aan Edismat of de Hormiguitas, voor een korte evaluatie in een aanpalende bar of om de bus te nemen naar El Tuma of La Dalia of Esquipulas.

We komen dan ogen en oren te kort, maar steeds weer valt ons het grote aantal kinderen op dat er rondhangt, min of meer apathisch bij de kraam van moeder zit of allerlei waar aan de man of vrouw probeert te brengen. Kinderen van zes of zeven jaar zijn geen uitzondering. De collega's op de scholen rond de Mercado del Norte bevestigden dat. Een aantal kinderen komt niet naar school en verblijft veelal op straat. Maar een veel groter aantal komt wel of onregelmatig naar school en heeft daarnaast allerlei klusjes of 'baantjes'.

Pilot

Kinderen horen op school, in hun vrije tijd moeten ze de gelegenheid hebben om te spelen en zich te ontspannen. Het werken ondermijnt hun gezondheid, doet afbreuk aan hun leerprestaties, draagt niet bij aan hun ontwikkeling, bovendien hebben ze concurrentie van de vele volwassenen die op zoek zijn naar elk beetje werk. De werkende kinderen van nu zijn opnieuw de armen van morgen. Als betrokken volwassenen, ouders, leerkrachten, vakbondsleden willen we af van dergelijke misstanden en willen we daadwerkelijk een stap zetten in de bestrijding van schooluitval en kinderarbeid. De werkgroep AOb-ANDEN van de Stedenband wil in dit kader graag een pilot-project in Matagalpa starten. Toon Oomen en Wil Boonman zijn daar al enige tijd over in gesprek met AOb Internationale Zaken. De verantwoordelijke hoofdbestuurders Trudy Kerperien en Marten Kircz staan daar positief tegenover en hebben dat in een uitgebreid onderhoud op 13 april jongstleden nog eens bevestigd. Wel benadrukken ze een en andermaal dat de onderwijsvakbond ANDEN een verantwoordelijke rol op zich dient te nemen en dat ook van de deelnemende scholen een krachtige en langdurige inzet wordt gevraagd.

Gewillig oor

Toon heeft in februari veel werk verricht om met betrokkenen in Matagalpa het probleem nader te analyseren en elementen aan te dragen voor mogelijke oplossingen. Verder heeft hij gesproken met de landelijk voorzitter

straatverkoop door kinderen

foto's: Marjon van Dorp

COMO NO

jeugd op de markt

kinderen werken als schoenpoetser

van ANDEN, José-Antonio Zapeda en ook daar in principe een gewillig oor gevonden. Ikzelf heb tijdens de onderwijsreis gesproken met directies van scholen, met Julieta Khüll van de universiteit, met Jorge Díaz López, voorzitter van ANDEN in Matagalpa en Isaura Chavarría, voorzitter van het Comité Mano Vuelta en sinds eind april de nieuwe gedelegeerde namens het ministerie van Onderwijs voor het departement Matagalpa.

De indrukken en ervaringen van Toon en mijzelf wijzen uit dat er in Matagalpa voldoende kwaliteit en draagvlak te vinden is voor het realiseren van het beoogde pilot-project tegen schooluitval. Verschillende scholen zijn consequent bezig met het registreren van het schoolverzuim en het benaderen van de betreffende kinderen en hun ouders. Uit het project van de universiteit voor risicoleerlingen op het terrein van leer- en sociaal-emotionele problematiek, komt een enthousiaste en brede aanpak naar voren en men getuigt van een gedegen visie. Er is in Matagalpa ervaring met activiteiten als: huiswerkbegeleiding, naschoolse opvang en

aanvullende sociale en culturele activiteiten rond school. Bovendien: de contacten van de Stedenband en de AOb met ANDEN, met een sterk Comité Mano Vuelta, met de bevriende scholen, met de wijkbeweging en met de gemeente zijn hecht en langjarig en worden gestut door vele persoonlijke banden.

Woelige tijden

Het is onze overtuiging dat een goed voorbereide startconferentie met velerlei betrokkenen en een zorgvuldig afgestemd vervolgentraject in Matagalpa het draagvlak zal kunnen creëren om het probleem van schooluitval en kinderarbeid in een pilot-project effectief aan te pakken. ANDEN hecht eraan dat voorstellen voor een aanpak en mogelijke oplossingen op landelijk niveau uitgewerkt

worden en toepasbaar zijn. Door zeer woelige tijden in het Nicaraguaanse onderwijs gedurende de maanden maart, april en mei (stakingen tegen de onderwijsminister wegens niet uitbetaling van beloofde salarisverhoging) en de moeilijke positie van ANDEN daarin tussen de basis en de FSLN-top, is de verdere uitwerking van de voorstellen tegen schooluitval even op de achtergrond geraakt. Wij van onze kant zullen snel elementen voor een geschikte aanpak op papier zetten en daarbij de steun vragen van de AOb-hoofdbestuurders. Deskundigen op educatief gebied gaan bij ANDEN aan het werk om hun analyse en ideeën weer te geven en het Comité Mano Vuelta zal de communicatie begeleiden.

We hopen van harte dat het onderwerp de prioriteit kan krijgen die noodzakelijk is en dat de 'korte lijnen' en de snelle media ertoe bijdragen dat we spoedig met een concreet plan aan de slag kunnen.

Wil Boonman

Over onze grenzen heen kijken Waterschap De Dommel aan de slag in Matagalpa!

Ook Waterschap De Dommel gaat aan de slag in Matagalpa! Bij de waterbeheerder en zuiveraar van het afvalwater van Tilburg en omstreken gaat binnenkort een groot driejarig project van start om bij te dragen de watersituatie in de stroomgebieden rond Matagalpa te verbeteren. Projectdirecteur Louis Bijlmakers van het waterschap vertelt meer ...

De eerste vraag die opkomt is natuurlijk wat het waterschap te zoeken heeft in Matagalpa. Want Waterschap De Dommel moet toch het grond- en oppervlaktewater beheren en het afvalwater zuiveren in het gebied tussen Tilburg, Eindhoven en Den Bosch?!

Dat beeld klopt. Maar daarnaast zijn we ons als moderne organisatie ook bewust van onze bredere maatschappelijke verantwoordelijkheid; willen we graag letterlijk over onze grenzen heen kijken (er valt nog veel te leren!) en een inspirerende werkgever zijn. Deze wensen leidden onder andere tot een actief buitenlandbeleid, waarbij we banden hebben met projecten in de Oekraïne, met de stad Gedaref in Sudan en nu dus ook met de gemeente Matagalpa in Nicaragua.

Het is vooral onze deskundigheid die we voor deze projecten ter beschikking stellen; de benodigde financiële middelen worden via subsidies verkregen. En omdat deze activiteiten nu eenmaal geen *core business* van ons zijn, werken we ook veel samen met andere organisaties. Zo kan het werk onderling verdeeld worden, leren we beter samen te werken en leren we onze regionale partners beter kennen. In de Oekraïne bijvoorbeeld, werken we samen met de Provincie Noord-Brabant, in Gedaref met de Gemeente Eindhoven (gebaseerd op een reeds bestaande Stedenband) en voor Matagalpa ligt in de toekomst misschien wel samenwerking met de Stedenband en/of de Gemeente Tilburg in het verschiet.

Het project dat nu gaat starten in Matagalpa kent een lange voorgeschiedenis. Alweer jaren geleden initieerden Novib en hun toenmalige partnerorganisatie Proyecto Cuencas Matagalpa een project gericht op de aanpak van de problematiek rondom koffieafvalwater in Matagalpa. >>

leden van de delegatie
naar Matagalpa
derde van rechts Louis Bijlmakers

Enkele maanden per jaar zorgt het afvalwater van de koffieteelt daar voor grote problemen in het stroomgebied bij de directe gebruikers van de rivieren maar ook voor de drinkwaterproductie voor de stad Matagalpa.

Het project-initiatief is uiteindelijk neergelegd bij de stichting Aqua for All: een stichting die internationale waterprojecten die bijdragen aan de Millennium-doelstellingen 'adopteert' en hierbij de noodzakelijke Nederlandse waterdeskundigheid organiseert. Deze stichting vroeg vervolgens weer aan Waterschap De Dommel het project verder op te zetten. Van 1985 tot 1988 heb ik aan het Meer van Managua gewerkt. Uiteraard nam ik daarom als 'oud'-Nicaragua-ganger (namens het waterschap) deze uitdaging graag aan!

Om de behoeften van de mensen in het stroomgebied van Matagalpa goed in beeld te krijgen en de diverse betrokken instanties te leren kennen gingen we eerst op werkbezoek. Ook Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, het waterschap in de provincie Utrecht, en de Stichting LeAF, een aan de Universiteit Wageningen verbonden organisatie die gespecialiseerd is in kleinschalige afvalwater zuiveringstechnieken, deden mee.

We voerden diverse gesprekken en hielden meerdaagse workshops met vertegenwoordigers uit de water(gebruikers)-sector van de stroomgebieden van Río San Francisco en Río Molina Norte (zie kaartje) om de lokale behoeften goed in beeld te krijgen. De koffieboeren in het gebied kregen speciale aandacht. Uit de gesprekken en workshops kwamen de volgende prioritaire problemen naar voren:

1. Drinkwater en sanitaire voorzieningen zijn niet voldoende aanwezig in het bovenstroomse rurale gebied;
2. Er vinden ongezuiverde lozingen van agrarisch afvalwater (in het bijzonder koffieafvalwater) en bestrijdingsmiddelen plaats op beide rivieren. Dit heeft veel consequenties voor de kwaliteit van het rivierwater en de hieraan gekoppelde drinkwaterwinning van Matagalpa;
3. Over landgebruik en ruimtelijke ordening wordt gebrekkig afgestemd. Duurzaam stroomgebiedsbeheer blijft daardoor buiten beeld.

Ook zijn oplossingen genoemd. Hier volgen de meest relevante en noodzakelijke concrete oplossingen:

- Drinkwatervoorzieningen aanleggen en huishoudelijk afvalwater in het bovenstroomse rurale gebied behandelen;
- De waterbronnen, met name van Río San Francisco, beschermen;
- Agrarisch afvalwater: koffieafvalwater, afvalwater van veehouderijen behandelen;
- Opleiding en bewustwording van belangrijke stakeholders rondom integraal waterbeheer;
- De bevolking in watergerelateerde aangelegenheden laten participeren;
- Onderzoek en studies (= kennis van het gebied en de waterproblematiek).

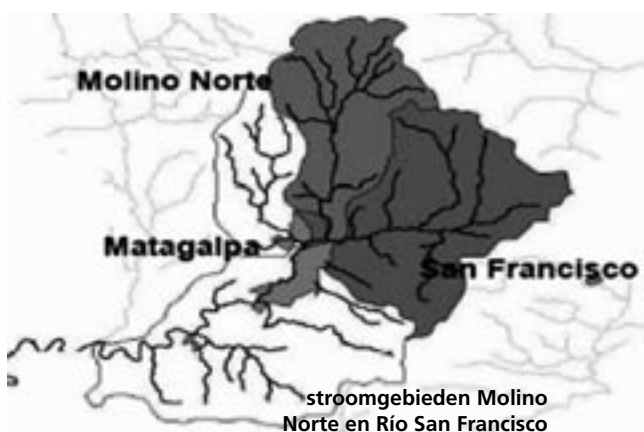
Op basis van voornoemde problemen en oplossingen stelden we samen met de gemeente Matagalpa (de Secretaría Ambiental) een projectvoorstel op en legden dit in Nederland ter financiering voor.

Centraal hierin staat dat:

1. de drinkwater- én sanitaire voorzieningen in het bovenstroomse rurale gebied moeten verbeteren. Drinkwater beschikbaar maken leidt direct tot lozing van huishoudelijk afvalwater; samenhang in aanpak is dan ook vanzelfsprekend.
2. bovenstroomse, ongezuiverde agrarische lozingen, met speciale aandacht voor koffie-afvalwater aangepakt moeten worden. Het koffie-afvalwater wordt algemeen beschouwd als de belangrijkste vervuilingbron van de rivieren.

Wij willen vooral een stimulerende rol innemen door kennis en financiën in te brengen. Uiteindelijk moeten het natuurlijk de Matagalpinos zelf zijn die de kennis hebben om tot een goede aanleg van voorzieningen te komen, en deze te kunnen onderhouden en beheren. Het project voorziet daarom ook in uitvoering van voorbeeldprojecten die als basis dienen voor het opleiden van Nicaraguaanse collega's. Zo gaan we aan de slag om op zes plaatsen kleinschalige voorzieningen voor drinkwater, afvalwater en sanitatie aan te leggen, en afspraken te maken over het beheer en onderhoud. Uiteindelijk is het de bedoeling dat de opgedane kennis bij deze voorbeeldprojecten gekopieerd gaat worden naar andere leefgemeenschappen. Volgens hetzelfde principe worden ook voorbeeldprojecten uitgevoerd die gericht zijn op de zuivering van het afvalwater bij koffie- en veeboeren.

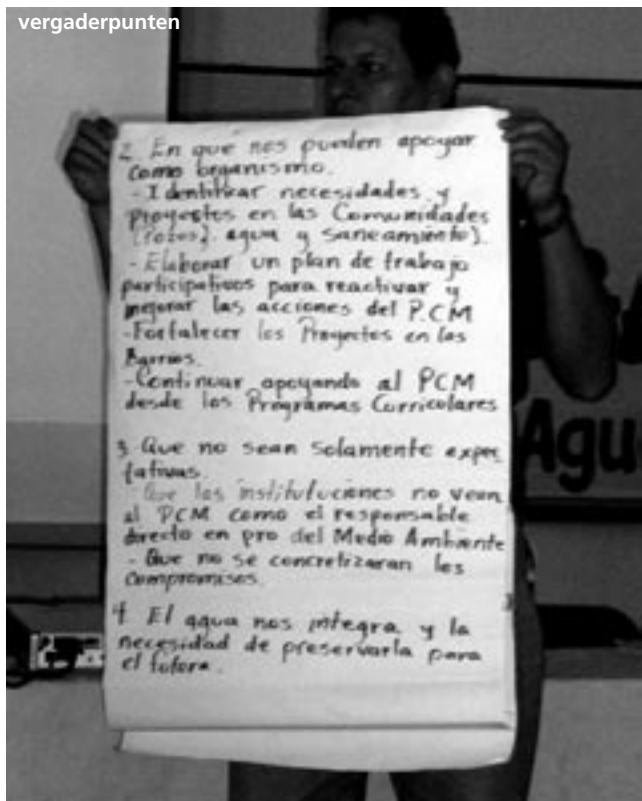
presentatie plan waterzuivering
foto's: Louis Bijlmakers

verontreinigd ven

vergaderpunten

Het accent van aanpak zal liggen op het stroomgebied van de Río San Francisco. Door de verontreiniging van deze rivier terug te dringen wordt deze belangrijke drinkwaterbron in principe weer beschikbaar gemaakt voor een groot aantal inwoners van het stroomgebied. Hierdoor worden kostbare en minder duurzame oplossingen voor de drinkwaterproblematiek, zoals het aanvoeren van water uit andere stroomgebieden, mogelijk overbodig.

Het project start eind juni en heeft een looptijd van drie jaar. Financiering vindt plaats door middel van de verdubbelingsleutel van het ministerie van Buitenlandse Zaken: elk uur van een waterschapsmedewerker levert voor het project de tegenwaarde op in euro's. Tevens ontvangt het project financiën uit het onlangs opgerichte Fonds Internationale Projecten van de Nederlandse Waterschapsbank. Mogelijk dat eind juni minister Koenders bij de start van het project aanwezig kan zijn.

Kijken we naar de langere termijn, dan voorzien we dat de aandacht zal verschuiven naar het (integraal) stroomgebiedsbeheer en naar de wijze waarop je dit organiseert en financiert.

Voorlopig richten we ons echter vooral op het bereiken van concrete resultaten om ook

daadwerkelijk bij te dragen aan verbeterde leefomstandigheden in de stroomgebieden rond Matagalpa. Dus niet teveel vergaderen en papier produceren, maar aan de slag!

En uiteraard staan we er voor open om samen te werken met de andere (Nederlandse) instanties die in Matagalpa actief zijn op water- en milieugebied, zoals de Stedenband Tilburg-Matagalpa, de Gemeente Tilburg en de SNV.

Louis Bijlmakers

(Waterschap De Dommel)
lbijlmakers@dommel.nl

wassen van koffiebonen, waar veel schoon water voor nodig is dat onttrokken wordt uit bovenloopjes en bronnetjes

Nicaragua nu De eerste 150 dagen van Ortega

De regering van Balkenende IV had honderd dagen nodig om uit de startblokken te komen. De vraag is nu hoe doet de Nicaraguaanse regering het met Daniel Ortega als president na die eerste 150 dagen? Een balans opmaken geeft tendensen te zien, die mensen al (té) veel illusies armer maken.

Daniel Ortega met (links) zijn vrouw Rosario
foto: internet

Abortus

Van meet af aan -reeds in de verkiezingscampagne- lag daar de abortuskwestie. De vrouwenbeweging -maar zij niet alleen!- heeft fel geprotesteerd tegen het wetsvoorstel van het verbod op iedere vorm van abortus, ook het therapeutisch toepassen ervan. Dit standpunt van de Nicaraguaanse regering is ingegeven door het officiële standpunt van de katholieke kerk. Rosario Murillo, de vrouw van Daniel Ortega, is namelijk bevriend met de conservatieve kardinaal Obando y Bravo, die als coördinator van de Raad voor Vrede en Verzoening deel uitmaakt van de regering, ondanks het feit dat de meerderheid van het FSLN het hiermee niet eens is.

Een ander feit is, dat de minister van Onderwijs tijdens de verkiezingscampagne salarisverhogingen beloofde voor het onderwijspersoneel, die belofte echter werd na maanden op geen enkele wijze gestand gedaan. Dit kwam de regering op een wekenlange onderwijsstaking te staan. Ook leden van ANDEN namen hieraan deel ondanks het feit dat ANDEN als onderwijsvakbond de regering trouw is vanwege de FSLN verwantschap. >>

Manuscripten

Dat de regering in deze eerste 150 dagen 'zoekende' is en daarmee geen beste beurt maakt, blijkt ook uit het feit, dat drie vrouwelijke ministers ontslagen zijn uit de regeringsploeg. Oud-voorzitter van Comité Mano Vuelta, Margine Gutiérrez - velen in Tilburg wel bekend- bekritiseerde het overhandigen van manuscripten van de dichter Rubén Darío aan de president van Venezuela, Hugo Chávez. Reden om haar te ontslaan als directeur van Nicaraguans Instituut voor Cultuur. Zo zijn ook Amanda Lorío en Juana Argenal om uiteenlopende redenen opzij geschoven. Lorío was minister van Milieu, bood haar personeel een bloementherapie en zeewater aan tegen betaling, hiermee kwam ze op het terrein van de gezondheidszorg. Gezondheidszorg dient gratis te zijn en dus handelde ze tégen het beleid van de regering, ondanks al haar goede bedoelingen. In het parlement ontspon zich een discussie waarom de (mannelijke) minister van Onderwijs dan niet een soortgelijk lot beschoren was.

Overwinningsroes

In het land komen stemmen op dat ook het FSLN niet die transparantie kent die deze partij wel toegedicht krijgt. In welke mate wordt er écht naar de basis geluisterd, worden activisten die goede contacten onderhouden met de boeren en wijk- en dorpsbewoners gehoord? Zijn het de veteranen die de baantjes toebedeeld krijgen, in plaats van mensen die zich al tijden inzetten voor verbetering van het lot van de arme bevolking? Veel van de kritiek wordt afgedaan als 'de oppositie in de kaart spelen'. Belangrijk is en blijft de open dialoog in de partij, tijdens het Congres waaraan militanten en kaders deelnemen. Tomás Borge doet een appél op de partij: alle signalen die komen uit de samenleving moeten geanalyseerd worden door de partij op een congres. De ideeën en handelwijzen van de regeringspartij moeten beter naar buiten gebracht worden, zodat iedereen -ook de FSLN-ers zelf- de polemieken en beslissingen die 'van boven' komen, begrijpt. Men moet niet blijven steken in de overwinningsroes van de verkiezingen.

cartoon uit *La Prensa* van 10 juni

Meeheulen

De conclusie moge duidelijk zijn: er is werk aan de winkel voor mensen die het FSLN trouw wilden blijven: de lauweren van weleer zijn verwelkt, het pluche van kleur verschoten. Daniel en Rosario dienen kritisch gevolgd te worden. Het verraad, het eigenbelang, het meeheulen met de (vroegere) vijand(en) zijn niet ver verwijderd van de dagelijkse regeringswerkelijkheid, denkend aan de relatie met Obando y Bravo, aan het Pact met Alemán, aan de rol van Rosario Murillo als (niet alleen) echtgenote van de president. In volgende nummers van de *¡Cómo No!* zullen we hier zeker op terugkomen!

Toon Oomen

cartoon uit *La Prensa* van 25 mei:
Margine Gutiérrez wordt naar de prullenbak verwezen

In deze ¡Cómo No! is veel aandacht voor het werkbezoek van mei, maar er was begin dit jaar ook nog die andere, gedenkwaardige reis, waarover u in de vorige editie van alles kon lezen. De deelnemers aan deze reis kwamen eind april, op een warme avond, weer bij elkaar om de stand van zaken binnen hun subgroep door te spreken, waarna ze door delegatieleider Ruud Vreeman werden uitgenodigd om plenair verslag te doen. Hieronder een samenvatting per thema.

Onderwijs

Binnen het roc Midden Brabant is sprake van diverse initiatieven. Docenten van het College Techniek gaan mee met de groep van mei en willen kijken of ze straks terug kunnen met Tilburgse studenten. Daarnaast is er belangstelling bij docenten van het College Welzijn om in Tilburg, maar wellicht straks ook over de grenzen, meer stage-opdrachten te organiseren in samenwerking met de stedenbanden.

De organisatie CINOP gaat nog dit jaar een workshop in Nicaragua organiseren voor instanties die actief zijn op het gebied van beroepsonderwijs en die interesse hebben voor economische ontwikkeling. Ondertussen is er ook een flinke lobby aan de gang bij de Wereldbank om straks een Nicaragua-breed project (maar met de start in Matagalpa) goedgekeurd te krijgen.

Over activiteiten in het kader van Millenniumdoel 2 -alle kinderen naar school- wordt in mei verder overleg gevoerd met de onderwijsvakbond en de universiteit.

Volkshuisvesting

Als het goed is, is een bijgewerkte versie van het plan om de volkshuisvesting in Matagalpa beter op poten te zetten onderweg naar Tilburg. Als het plan er is, wil men met de expertpool van het Landelijk Beraad Stedenbanden overleg voeren. Dan wordt ook verder gepraat over de mogelijkheden van een financieringsstructuur vanuit Nederland en het inzetten van septic tanks bij nieuw te bouwen huizen in de wijk Yaule.

Zorg

De zorginstellingen hebben het verzoek gekregen een moeder-kind-centrum te financieren. Zij vinden echter dat het projectvoorstel nog niet goed

genoeg in elkaar zit en willen meer aandacht voor verzorging en nazorg. Tevens moet men vanuit Matagalpa aangeven wie straks de exploitatie op zich gaat nemen. Er is daarom een vragenlijst opgesteld, die de Salud-groep in mei met de betrokkenen zal bespreken. Als het plan verbetert, staan de zorginstellingen garant voor twee ton (de helft van het gevraagde budget).

Wat het psychiatrie-project betreft, vinden de mensen van de geestelijke gezondheidszorg het belangrijk om voor continuïteit te zorgen. Binnen de opleiding tot SPV (sociaal psychiatisch verpleegkundige) willen zij als keuzemogelijkheid een stage in Matagalpa aanbieden. Daarnaast worden contacten gelegd met de farmaceutische industrie, waarvan er een in Tilburg is gevestigd.

Fysiotherapeut Rob Muller gaat in mei terug naar Matagalpa om een training te geven in de behandeling van gehandicapte kinderen met specifieke problemen.

Wethouder Gon Mevis concludeert dat de tussenbalans goed is: 'De projecten zijn meer dan "dat doen we wel even", ik proef een blijvende betrokkenheid.' En dat is nu precies wat we met de stedenband, samen met onze partners in Matagalpa, willen én kunnen bereiken.

Miranda van der Klaauw

jongeren in Matagalpa
foto: Marjon van Dorp

Koffieconcerten succesvol

De koffiewerkgroep en Bureau Ver(?)antwoord, aangevuld met enkele vrijwilligers, is de afgelopen maanden druk bezig geweest met een aantal activiteiten. Op het 5 mei Bevrijdingsfestival werd de koffie- en theecatering verzorgd vanuit een mooi aangeklede partytent. Naast koffie en thee werd er in woord en beeld informatie verstrekt over het project Krediet voor Koffieboeren en deden mensen actief mee aan de koffiequiz.

Maar het meest in het oog sprongen de koffieconcerten in het Reeshofpark. Artiesten Maurice Leenaars, Percu'som, Sandra Coelers, Michaël Breukers en La Symphonie de la Kora traden op een zondagochtend in mei en een zondagochtend in juni op voor twee maal ruim honderd Tilburgers en Reeshof-bewoners. Het weer zat mee, de muziek was top en de koffie (h)eerlijk.

Deze activiteiten brachten tot nu toe bijna 1.500 euro op. Wij danken met name Mundial Productions en Hivos voor het mede mogelijk maken van deze concerten.

Heeft u de koffie-acties gemist? U vindt ons nog op het Slagwerkfestival, op 30 juni en 1 juli in de Muzetuin in het centrum van Tilburg.

Heeft u de mailing over het koffieproject gemist of de brief nog liggen op de stapel te behandelen post? Geeft niets, want giften zijn nog steeds welkom op bankrekening 1702 38 563 t.n.v. Stichting Samenwerking Tilburg Nicaragua o.v.v. koffieproject. Uw gift wordt verdubbeld!

Op onze website vindt u meer informatie over het project Krediet voor Koffieboeren.

vrijwilligers schenken (h)eerlijke koffie
foto's: Miranda van der Klaauw

koffieconcert

Sponsorloop en feestavond van Panta Rhei en Zonnestein

Op woensdag 30 mei vond in het Leypark in Tilburg de jaarlijkse sponsorloop van de leerlingen van obs Panta Rhei en sbo Zonnestein plaats. Jarenlang werd de sponsorloop gehouden in de wijk Hoogvenne, maar sinds sbo Hoogvenne verhuisd is naar de Generaal Smutslaan en voortaan sbo Zonnestein heet, was dat geen optie meer. Daarom was in het Leypark een route uitgezet van ruim anderhalve kilometer. Ieder kind had een stempelkaart en er waren om de vijfhonderd meter stempelkasten. De kinderen hebben in anderhalf uur geprobeerd om zoveel mogelijk rondjes te lopen. Evorens hadden zij zich laten sponsoren door hun familie, vrienden, burens en kennissen en veel kinderen waren deur voor deur langsgegaan om zoveel mogelijk sponsoren te vinden.

Ze weten dat het geld bestemd is voor de scholen in Matagalpa, waarmee we al sinds 1988 een scholenband hebben. Onlangs nog hebben ze met hun vriendjes in Matagalpa gecorrespondeerd en ook brieven van hen ontvangen. Een postuitwisseling die mogelijk was omdat er begin mei een grote onderwijsgroep op werkbezoek is geweest. Er werd dus zeer fanatiek gelopen, en alles zat mee. Er was heel veel publiek om de kinderen aan te moedigen en het was fantastisch weer.

Jan Duijvekam

tijdens de sponsorloop
foto: Jan Duijvekam

Riek Flipse
foto: Miranda van der Klaauw

Solidariteitsprijs voor Riek Flipse

Naast de Union (organisatie voor bewoners van de Kruidenbuurt) en de Rechtswinkel werd Riek Flipse genomineerd voor de GroenLinks Solidariteitsprijs 2007. Zij won uiteindelijk.

Riek Flipse

'Ik wilde een steentje bijdragen aan een leefbare samenleving', zo verklaarde Riek Flipse jaren geleden in een interview haar tomeloze inzet voor anderen. En een steentje bijdragen: dat heeft ze gedaan, op vele manieren. Zeg maar gerust: een steen!

Uit het juryrapport:

'Riek is zoals we dat nu noemen self made. Dat begon na haar trouwen, tussen de taken van het moederschap in een kinderrijk gezin door. Ze werd lid van de Vrouwenbond NVV en volgde cursussen in bijvoorbeeld rekenen, taal en geschiedenis.

Na de verhuizing naar Tilburg begin jaren zestig leek het wel of Riek wat in te halen had. Ze sloot zich aan bij verschillende organisaties, ging vrijwilligerswerk doen, werd weer lid van de Vrouwenbond en belandde daar in het hoofdbestuur. Ze heeft het initiatief genomen tot de Annie van Dierenschool. Ze heeft geprobeerd thuiswerksters te organiseren. Ze is zestien jaar lid geweest van de gemeenteraad voor de PvdA. Als raadslid heeft ze in Tilburg het baarmoederhalskankeronderzoek en het emancipatiebeleid mee van de grond getild.

Het zijn slechts een paar voorbeelden uit haar staat van dienst, die ook nu nog langer wordt.

Riek Flipse is een prachtvrouw, die al zo'n 45 jaar vele steentjes bijdraagt aan een solidaire samenleving in Tilburg. Als iemand het woord solidariteit in de praktijk inhoud heeft gegeven, is zij het wel.

Vanwege haar belangeloze en al jarenlange aanhoudende inzet voor vele uiteenlopende groepen burgers is de jury van de Solidariteitsprijs van GroenLinks Tilburg er trots op de Solidariteitsprijs 2007 toe te mogen kennen aan Riek Flipse.'

En nog meer lof komt haar toe, want Riek is ook al jaren actief in de werkgroep Vrouwen van de SSTN. In 1992 ging ze zelf met de vrouwengroep een kijkje nemen in Nicaragua, waar ze -aangedaan door de armoede- ook meteen in actie kwam.

Riek, namens de SSTN van harte gefeliciteerd met deze welverdiende prijs!

advertentie: VOOR MEER INFORMATIE www.bureauverantwoord.nl

Wilt u met meer dan leuke vakantieklips en een uitgerust gevoel thuiskomen van uw vakantie? Dan is de koffiereis van Bureau Ver(?)antwoord iets voor u!

In november/december 2007 wordt er een educatieve koffiereis georganiseerd van 3 weken naar de regio Matagalpa in Nicaragua. Tijdens de reis gaat u enkele dagen mee koffie plukken en overnacht u bij de koffieboer. Deze boeren zijn aangesloten bij een koffiecoöperatie die een deel van hun oogst verkopen onder de condities van Max Havelaar. Daarnaast bezoekt u o.a. ook vulkanen, het strand, prachtige eilandjes en de steden León en Granada. De koffiereis wordt georganiseerd i.s.m. Matagalpa Tours.

voor meer informatie www.bureauverantwoord.nl

Agenda

- zaterdag 30 juni en zondag 1 juli: koffie- en theecatering en informatie tijdens het Slagwerkfestival in de Muzetuin (in samenwerking met Bureau Ver(?)antwoord)
- zondag 26 augustus: Boeken rond het Paleis, grote boekenmarkt in het centrum van Tilburg waar de werkgroep Milieu hopelijk boeken zal verkopen
- zondag 2 september: rozenactie van de werkgroep Salud tijdens Tilburg Ten Miles
- zondag 9 september: Vuelta a Matagalpa, de jaarlijkse 'meer dan milieu' fietstocht van de werkgroep Milieu

groentekraam in Matagalpa
foto: Gerda Woestenbergh

Dé foto van ¡Cómo No!